

Jesaja 64

- 1 Och, dat U de hemel zou openscheuren, dat U zou neerdalen, dat de bergen voor Uw aangezicht zouden wegsmelten,
- 2 zoals vuur kreupelhout aansteekt, en vuur het water laat opborrelen, om Uw Naam aan Uw tegenstanders bekend te maken! Laat zo de heidenvolken voor Uw aangezicht sidderen.
- 3 Toen U ontzagwekkende dingen deed, die wij niet verwachtten, daalde U neer; voor Uw aangezicht smolten de bergen weg.
- 4 Ja, van oude tijden af heeft men het niet gehoord, men heeft het niet ter ore genomen en geen oog heeft het gezien, behalve U, o God, wat Hij doen zal voor wie op Hem wacht.
- 5 U ontmoet wie zich in U verblijdt, wie gerechtigheid doet, wie op Uw wegen aan U blijven denken. Zie, Ú was zeer toornig, want wij hadden gezondigd. Maar in deze wegen is de eeuwigheid en zouden wij verlost zijn geweest.
- 6 Echter, wij zijn allen als een onreine, al onze rechtvaardige daden zijn als een bezoedeld kled wij allen vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons weg als de wind.
- 7 Er is niemand die Uw Naam aanroept, die zich beijvert om U vast te grijpen, want U verbergt Uw aangezicht voor ons en U doet ons wegwijnen in de greep van onze ongerechtigheden.
- 8 Maar nu, HEERE, U bent onze Vader! Wij zijn het leem en U bent onze Pottenbakker: wij zijn allen het werk van Uw handen.
- 9 HEERE, wees niet al te vertoornd en denk niet voor eeuwig aan de ongerechtigheid. Zie, aanschouw toch, wij allen zijn Uw volk.
- 10 Uw heilige steden zijn een woestijn geworden. Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een woestijn.
- 11 Ons heilig, luisterrijk huis, waarin onze vaders U prezen, is met vuur verbrand; alles wat ons dierbaar was, is tot een puinhoop geworden.
- 12 HEERE, zou U Zich om al deze dingen inhouden? Zou U zwijgen en ons al te zeer neerdrukken?

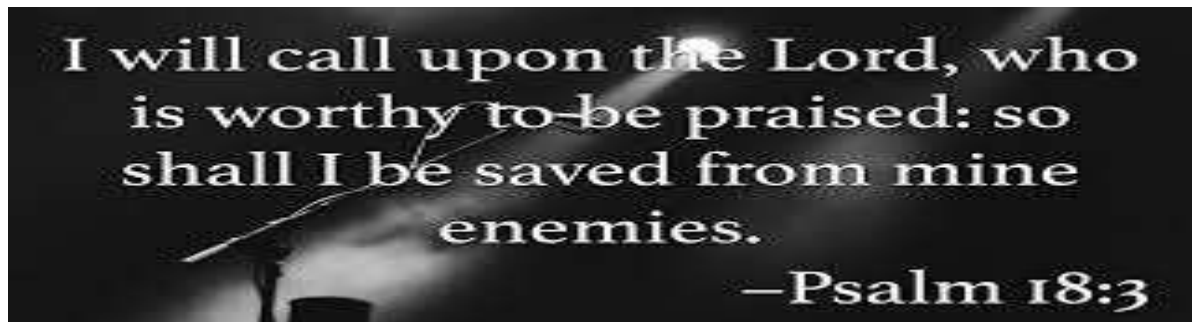
Wat ze – misschien wel tegen beter weten in – hopen en bidden is dat God van hoger hand ingrijpt.

Het mag misschien gek klinken maar het volk Israel vindt het heel erg dat de tempel verbrand is en Jeruzalem er als een ruïne bijligt. De laatste verzen van Jesaja 63 gaan in die zin aan Jesaja 64 vooraf. Jesaja 63:18,19 en 64:1 *Slechts korte tijd heeft Uw heilig volk het (land) in bezit gehad. Onze tegenstanders hebben Uw heiligdom vertrapt. Wij zijn geworden als mensen over wie U van oude tijden af niet hebt geheerst, die niet naar Uw Naam zijn genoemd. Och, dat U de hemel zou openscheuren, dat U zou neerdalen, dat de bergen voor Uw aangezicht zouden wegsmelten.* Hoewel aan de ene kant het volk zich zelf van God vervreemd heeft – door hun zonden en de relatie nog helemaal niet is bijgelegd – vinden ze het vreselijk dat God niet langer in hun midden woont en dat de beloften van land en volk niet floreren. Wat ze – misschien wel tegen beter weten in – hopen en bidden is dat God van hoger hand ingrijpt. Gods Die vanuit de hemel te hulp schiet in het leven van Zijn kinderen is niet helemaal vreemd aan Israel. Iemand als koning David heeft een sterke herinnering aan Gods ingrijpen ten gunste van hem.

Psalm 18:7-20 God grijpt vanuit de hoge reddend in ten gunste van Zijn knecht, koning David.

In mijn nood riep ik de HEERE aan, ik riep tot mijn God; Hij hoorde mijn stem vanuit Zijn paleis, mijn hulpgeroep voor Zijn aangezicht kwam in Zijn oren. Toen daverde en beefde de aarde, de

fundamenten van de bergen sidderden en daverden, omdat Hij in toorn ontstoken was. Rook steeg op uit Zijn neus en vuur uit Zijn mond verteerde. Kolen werden daardoor aangestoken. Hij boog de hemel en daalde neer, een donkere wolk was onder Zijn voeten. Hij reed op een cherub en vloog, ja, Hij zweefde snel op de vleugels van de wind. Hij maakte duisternis tot Zijn schuilplaats, om Hem heen was Zijn tent: duistere wateren, donkere wolken. Door de lichtglans, die vóór Hem was, dreven Zijn wolken weg. Hagel en vurige kolen! De HEERE deed het in de hemel donderen, de Allerhoogste liet Zijn stem klinken: hagel en vurige kolen. Hij schoot Zijn pijlen af en verspreidde hen, Hij slingerde de bliksemflitsen en bracht hen in verwarring. De waterstromen werden zichtbaar, de fundamenten van de wereld werden blootgelegd door Uw bestraffing, HEERE, door het blazen van de adem uit Uw neus. Hij stak Zijn hand uit van omhoog, Hij greep mij, Hij trok mij op uit grote wateren. Hij redde mij van mijn sterke vijand en van wie mij haatten, omdat zij machtiger waren dan ik. Zij hadden mij bedreigd op de dag van mijn ondergang, maar de HEERE was mij tot steun. Hij leidde mij uit in de ruimte, Hij redde mij, want Hij was mij genegen.

Israel wil dat God het voor Zijn volk opneemt tegen de vijanden.

Naar zo'n alles overtreffend ingrijpen van Gods kant verlangt het volk in deze tijd. Jesaja 64:1 *Och, dat U de hemel zou openscheuren, dat U zou neerdalen, dat de bergen voor Uw aangezicht zouden wegsmelten.* Er zit van alles in. De volken zouden op zo'n moment voor eens en altijd weten 'Wie de God van Israel is.' God zou op die manier ook korte metten maken met de vijanden van Israel. Het volk Israel zou zijn eigen land terugkrijgen en God zou opnieuw in hun midden wonen. Terugkijkend heeft het volk Israel – hoewel de tijd in het beloofde land met God in hun midden zeker een aantal eeuwen heeft geduurd – voor hun gevoel veel te kort van de situatie genoten. Men hoopt op een reactie van God, omdat Hij de enige is Die de situatie kan wijzigen ten gunste van Zijn volk. Een van de begeleidende verschijnselen van Gods Aanwezigheid in de hemel is *vuur*. Ook bij de Exodus was Gods Aanwezigheid merkbaar aan wolken (overdag) en vuur ('s nachts), vermoedelijk twee verschijnselen van eenzelfde zaak. Numeri 10:34 *De wolk van de HEERE was overdag boven hen, wanneer zij uit het kamp opbraken.* Met vuur bedoelde het volk echt *vuur* dat bijvoorbeeld kreupelhout aansteekt en met grote tongen verzengt en *vuur* dat water aan de kook brengt. God zou op zo'n manier kenbaar maken dat Hij niet alleen Israëls vijanden verslaat, maar zij het ook nooit meer zouden vergeten. Jesaja 64:2 *zoals vuur kreupelhout aansteekt, en vuur het water laat opborrelen, om Uw Naam aan Uw tegenstanders bekend te maken! Laat zo de heidenvolken voor Uw aangezicht sidderen.*

Herinnering aan Gods openbaring bij de berg Sinai.

In het collectieve geheugen liggen nog herinneringen opgeslagen aan de wijze waarop God Zich aan Zijn volk openbaarde bij de berg Sinaï. Exodus 19:18 *De berg Sinaï was geheel in rook gehuld, omdat de HEERE er in vuur neerdaalde. De rook ervan steeg omhoog als de rook van een oven, en heel de berg beefde hevig.* Men was er toen in zekere zin op voorbereid. De hele berg was afgezet. Niemand mocht ook maar met een voet op de berg staan, zelfs de dieren niet. Zo ontzagwekkend is de

Aanwezigheid van de adembenemende verschijning van God. Dat had men niet zien aankomen. God sprak direct vanaf de berg Sinai tot het volk *de tien woorden* van het Verbond, beginnende met de Woorden: *'Ik ben de HEERE Uw God, Die u uit het land Egypte uit het slavenhuis bevrijd heeft.'* Hoewel men gewaarschuwd was, werd heel het volk dermate bevangen door angst en vrees dat men Mozes vroeg om in het vervolg te bemiddelen. Exodus 20:19 Zo is de profeet geboren. Jesaja 64:3 *Toen U ontzagwekkende dingen deed, die wij niet verwachtten, daalde U neer; voor Uw aangezicht smolten de bergen weg.* Daarna is het leven van het volk ingrijpend veranderd. Het ontving de inzettingen van het Oude Verbond, de woorden van God als voorschriften over het leven met God en met elkaar. Aanwijzingen voor de boeren, de priesters, de koningen en de rechters volgen elkaar in rap tempo op in de Thora na Exodus 20. Het hele leven werd – voor zover relevant – vastgelegd in woorden zwart op wit als referentiekader van Gods bedoeling. Ook werd *de tabernakel* gebouwd als reis-heiligdom voor de HEERE, Die bij de reis Zich vóór en achter het volk bevond om hen de weg te wijzen en te beschermen. Exodus 25 ev. Uiteindelijk heeft Israel zijn volksbestaan en het land aan God te danken, een land van melk en honing waar de woningen bij wijze van spreken klaarstonden om betrokken te worden. Op hun reizen heeft God machtige vijanden voor hen verslagen. Ook zijn ze droogvoets de Jordaan overgestoken achter de ark van het verbond – gedragen door priesters en Levieten – aanlopend. Jesaja 64:4 *Ja, van oude tijden af heeft men het niet gehoord, men heeft het niet ter ore genomen en geen oog heeft het gezien, behalve U, o God, wat Hij doen zal voor wie op Hem wacht.* Men is dit nooit mee vergeten. Integendeel het is allemaal zorgvuldig opgetekend in de boeken Exodus en Leviticus en Numeri en Deuteronomium. De Thora werd in een cyclus van enkele jaren voorgelezen. De priesters gebruikten dat boek – dat de basis van Israëls leven met God vormt – bij het onderwijs in de tempel. De koningen lazen het op gezette tijden. De rechters gebruikten de Thora als een codex van rechtsregels om tot rechtvaardige vonnissen te komen.

De berg Sinaï was geheel in rook gehuld, omdat de HEERE er in vuur neerdaalde.

Ik zie ik zie wat jij niet ziet.

De apostel Paulus heeft de profeet Jesaja ook gelezen. Ook het fragment *'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart is opgekomen'* heeft hij onder ogen gehad blijkens zijn aanhaling in 1 Korinthe 2:9 *Maar het is zoals geschreven staat: Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart is opgekomen, dat is wat God bereid heeft voor hen die Hem liefhebben.* Volgens Paulus gaat het hier om zaken die op zich voor ieder mens te zien en te horen zijn. Het is echter maar net hoe iemand deze zaken interpreteert.

Paulus onderscheidt tussen de werkelijkheid waarin we ons allemaal bevinden en de geestelijke realiteit, namelijk die van God en Zijn volk. Het blijken twee werelden die op de een of andere manier een totaal verschillende werkelijkheid representeren. Om een voorbeeld te geven. De kruisiging van Jezus – die door het Joodse Sanhedrin werd overgeleverd aan de Romeinen – is voor het besef van de meeste mensen in die tijd de afrekening met een Joodse onruststoker. Voor de gelovigen is het echter een gerechtelijke moord op de Messias van de wereld, Jezus de Zoon van God. Jezus – Die totaal onschuldig was aan de aanklachten die tegen Hem ingebracht werden – was bereid de schuld van de wereld te dragen aan het kruis van Golgotha. Met Zijn dood en opstanding heeft God Zijn hand geschoven onder Zijn volk en deze wereld, zodat ieder mens die in Hem gelooft verzoening van schuld en eeuwig leven ontvangt. In dit verband zegt Paulus dat ‘als de leiders van de Joden en de Romeinen en de geestelijke macht van deze duisternis (de duivel) hadden geweten wat er feitelijk gaande was’, ze Jezus nooit aan het kruis hadden gehangen. 1 Korinthe 2:7 *Wij spreken echter de wijsheid van God, als een geheimenis; een wijsheid die verborgen was en die God vóór alle eeuwen voorbestemd heeft tot onze heerlijkheid; een wijsheid die niemand van de leiders van deze wereld gekend heeft. Immers, als zij die gekend hadden, zouden zij de Heere der heerlijkheid niet gekruisigd hebben.* Vervelend genoeg voor hem, heeft de duivel dus meegewerkt aan de verlossing van deze wereld. Het gaat om een werkelijkheid die een mens met het blote oog niet kan waarnemen. De Heilige Geest is nodig waardoor de gelovige deel ontvangt aan een wijsheid die hem ogen geeft om te zien en oren om te verstaan. Net alleen horen en zien wij een werkelijkheid die niemand kan zien, maar we krijgen ook oog voor de geweldige rijkdom aan gerechtigheid en opstanding en eeuwig leven en het herstel van alle dingen dat reeds aanvangt in ons eigen leven.

Immers, als zij die gekend hadden, zouden zij de Heere der heerlijkheid niet gekruisigd hebben

In deze wegen is de eeuwigheid en zouden wij verlost zijn geweest, maar ze gingen eigen wegen.

Hoewel het met het blote oog niet te zien is, vallen hier wel de beslissingen over iemands leven. Over voor- en tegenspoed. Over redding en verloren gaan. De doorslaggevende vraag is; ‘Hoe staat iemand tegenover de Allerhoogste God?’ God is goed voor de mensen die vreugde beleven aan hun geloof. Mensen die God hoog hebben en houden, die volgens Zijn inzettingen en geboden leven. Niet als een keurslijf, maar als een geestelijke werkelijkheid waarin ze delen door de Heilige Geest. Het blijft niet bij een schone theorie voor deze mensen, maar zij doen de gerechtigheid. Ze wandelen op Gods wegen en blijven aan Hem denken. Die mensen delen ook in de dingen die God allemaal in

gedachten heeft als geschenk voor de mensen die op Hem hopen. Het is waar: 'God was heel boos.' Maar door zo te handelen en te wandelen zouden ze verlost zijn geweest. 'Zouden', het woord zegt het al. De irrealis. Het is voor de meesten geen werkelijkheid geworden. Ze bleven *niet* dicht bij God, maar ze verwijderden zich van Hem. 'Hadden we maar dit' of 'hadden we maar dat', ja daar koop je weinig voor. Ze vergaten de HEERE. De gevolgen konden niet uitblijven. Jesaja 64:5 *U ontmoet wie zich in U verblijdt, wie gerechtigheid doet, wie op Uw wegen aan U blijven denken. Zie, Ú was zeer toornig, want wij hadden gezondigd. Maar in deze wegen is de eeuwigheid en zouden wij verlost zijn geweest.* Uiteindelijk geven ze het wel toe. Ze vergelijken zich met het kleed van een menstruerende vrouw. Zo'n vrouw is zeven dagen onrein. Leviticus 15:19-24 Voor zover we van rechtvaardige daden kunnen spreken, waren ze bezoedeld als zo'n doek voor het bloeden. De vergelijkingen buitelen over elkaar heen, want ze zien zichzelf ook als *een vallend herfstblad*. Het leven is er uit. Het waait van de boom en wordt weggevoerd door de wind. Kijk daar krijgt de wind weer vat op een hoopje bladeren en ze tollen de weg af. Zo zien ze zichzelf. Ze zijn van hun oorsprong vervreemd. Ze zijn van de boom gevallen en waaien weg. Jesaja 64:6 *Echter, wij zijn allen als een onreine, al onze rechtvaardige daden zijn als een bezoedeld kleed wij allen vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons weg als de wind.*

Mensen als wegwaaiende bladeren in de herfst.

Het gaat op een gegeven moment niet goed tussen God en Israel.

Dit verhaal heeft twee kanten. Zeker, er zijn niet of nauwelijks mensen die God aanroepen om hulp. Niemand die zich – bij wijze van spreken – vastgrijpt aan Gods mantel, omdat hij of zij niet meer weet hoe het verder moet. Als God niet te hulp schiet dan houdt het allemaal op, zo is het gevoel bij mensen. Wanneer ze om zich heen kijken zien ze feitelijk weinig mensen die dit doen. Ja, hoe zou dat komen? De verklaring is even voor de hand liggend als eenvoudig. God geeft niet thuis. De ervaring leert blijkbaar dat men voor zijn gevoel praat tegen een muur. God laat de mensen in hun sop gaarkoken. De HEERE lijkt genoeg te hebben van al die goede bedoelingen en beloften, waar niemand zich dan weer aan houdt. Bekeringen die standhouden tot de deur, wat heeft de HEERE God daaraan? Op zich is deze handelswijze niet vreemd aan de God van Israel. Wanneer mensen niet *willen* dan brengt Hij hen in de situatie waarop ze ook niet meer *kunnen*. Jesaja 64:7 *Er is niemand die Uw Naam aanroept, die zich beijvert om U vast te grijpen, want U verbergt Uw aangezicht voor ons en U doet ons wegwijnen in de greep van onze ongerechtigheden.* Er is niemand meer die roept maar – we moeten eerlijk zijn – er is op een gegeven moment ook niemand meer die hoort. God geeft niet thuis. Het is de vraag hoe het volk zich uit die impasse kan bevrijden. Het antwoord is dit: 'God moet het doen.' De enige die een uitweg kan geven is God. Men ziet zichzelf als aardewerk en God als de pottenbakker. Dat gaat nog een stap verder als Schepper en schepsel, omdat hier geen sprake is van een mens, maar van een kruik of iets anders van klei. Hier is geen enkele inbreng van de

kant van de klei. De enige die verantwoordelijk is voor hoe we zijn en wie we zijn is God en de Enige die er wat aan kan veranderen is God. Ze hopen nu maar dat God iets gaat doen wat hun situatie in gunstige zin ingrijpend zal veranderen. Jesaja 64:8 *Maar nu, HEERE, U bent onze Vader! Wij zijn het leem en U bent onze Pottenbakker: wij zijn allen het werk van Uw handen.*

God als de pottenbakker.

Uw heilige steden zijn een woestijn en Sion is een woestijn geworden en Jeruzalem een woestijn. Ondanks hun zonden – iets wat men tussen de regels door openlijk toegeeft – doet men toch een hartstochtelijk beroep op God om in te grijpen ten gunste van Zijn volk. Dat heeft God vaker gedaan, veel vaker. In de Richterentijd was het schering en inslag. Elke keer als een Richter overleden was en het leven met God weer inzakte, riep men – geconfronteerd met de gevolgen – vrij massaal tot de God van Israel om redding en uitkomst. En God gaf verlossing in de persoon van een nieuwe Richter – die op zijn beurt zo'n veertig jaar orde en rust bewaarde – totdat enz. Feitelijk is de redding van Jeruzalem in 701 in de tijd van Jesaja ook onverdiend. Het zag er naar uit dat de HEERE met de profeet Jesaja en de godvrezende koning Hizkia een nieuw pad wilde bewandelen samen met Zijn volk. Het was kortom lang niet altijd verdiend. Het had meer te maken met Gods goedertierenheid en genade dan met bekering en een grondige reiniging van het leven van Israel met zijn God. Daar doet met ook een beroep op. Op Gods barmhartigheid. Het volk probeert deernis te wekken en met zijn deplorabele toestand medelijden bij God te genereren. Jesaja 64:9 *HEERE, wees niet al te vertoornd en denk niet voor eeuwig aan de ongerechtigheid. Zie, aanschouw toch, wij allen zijn Uw volk.* Het moet gezegd worden dat men niet direct vraagt om welvaart en vrede voor zijn eigen welzijn. Men doet een beroep op God vanwege die dingen waarin Gods Aanwezigheid in Israel blijkt. Het volk Israel verlangt terug naar de tijd toen God in hun midden woonde. Ze hebben het over 'de heilige steden' en over 'Sion' de favoriete titel van 'de stad van God'. Het gaat hen aan het hart – wat ze ook terugzien van de tijd waarin God Aanwezig was te midden van Zijn volk – dat al die heilige plaatsen van toen er nu verwoest bij liggen en dat datzelfde geldt van Sion en van Jeruzalem. Het is één grote ruïne. Net alsof die steden teruggevallen zijn aan de woestijn, waar ze vroeger uit opgebouwd zijn. Jesaja 64:10 *Uw heilige steden zijn een woestijn geworden. Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een woestijn.*

Dit kan de HEERE toch niet zomaar laten passeren.

'Berouw komt na de zonde', zegt het spreekwoord. Mogelijk is dat hier ook aan de hand. Men staat in ieder geval niet negatief tegenover de dienst aan de HEERE. Integendeel, men heeft het over 'ons huis' terwijl ze doelen op de tempel, het huis van God. Maar het voelt blijkbaar ook als 'hun huis', het

huis van het volk. Het huis van alle mensen van Israel, omdat God, de God van heel het volk erin woonde. Feit is dat men indertijd – toen het huis er nog stond – niet kon geloven dat God dit huis ooit zou opgeven. Had de HEERE niet gesproken over *de eeuwige stad* en *Zijn eeuwige huis*? Wie had gedacht dat de HEERE dat werkelijk prijs zou geven. Het is waar dat God hiervoor waarschuwde bij monde van de profeten, maar die werden – alleen al om die reden – niet geloofd. Iedereen zal wijzen op de stekelige tempelprediking van een profeet als Jeremia (Jeremia 7 en 26). Jeremia kwam aanzetten met allerlei wetsovertredingen waar het volk zich aan schuldig maakte. En dan ondanks alles komen in Gods huis en feest vieren en zingen. Jeremia kon dat niet rijmen. Maar het volk had daar minder moeite mee. Ieder gelovige mens die een tijdje meegaat, weet hoe gemakkelijk het leven met God afkalft zonder dat dit ogenschijnlijk schade doet aan het enthousiasme voor God. ‘God heeft hen dit afgenomen’, zo voelt het. Het is hoe dan ook gebeurd. De tempel is met vuur verbrand en God greep niet in. Over welke tempel hebben ze het: de eerste of de tweede. De verwoesting van de tempel in 586 v Chr. of 70 na Chr.? Het liefste wat ze op aarde hadden, Gods huis is een ruïne geworden. En dat meenden ze. De tempel was wat hen verbond met *het verleden* en *de toekomst* en wat in *het heden* een baken was, een houvast. Jesaja 64:11 *Ons heilig, luisterrijk huis, waarin onze vadersen U prezen, is met vuur verbrand; alles wat ons dierbaar was, is tot een puinhoop geworden.* Wat ze zich met de beste wil van de wereld niet kunnen voorstellen is dat God dit allemaal zomaar laat gebeuren. De handen van God moeten wel jeuken, is hun indruk. Dit kan de HEERE toch niet zomaar laten passeren. Zou God er het zwijgen toedoen. Zou Hij niet reageren? Of zit Hij hier achter en drukt Hij Zijn eigen volk nog verder in de hoek. Ze geloven hier niets van. Ze kunnen het zich niet voorstellen. Jesaja 64:12 *HEERE, zou U Zich om al deze dingen inhouden? Zou U zwijgen en ons al te zeer neerdrukken?*

De verwoesting van de tempel in het jaar 70 na Chr.

